

WATERSCHAP DE DOMMEL

Bestuursrapportage (Burap) 2023-1

Januari – april 2023

Inhoudsopgave

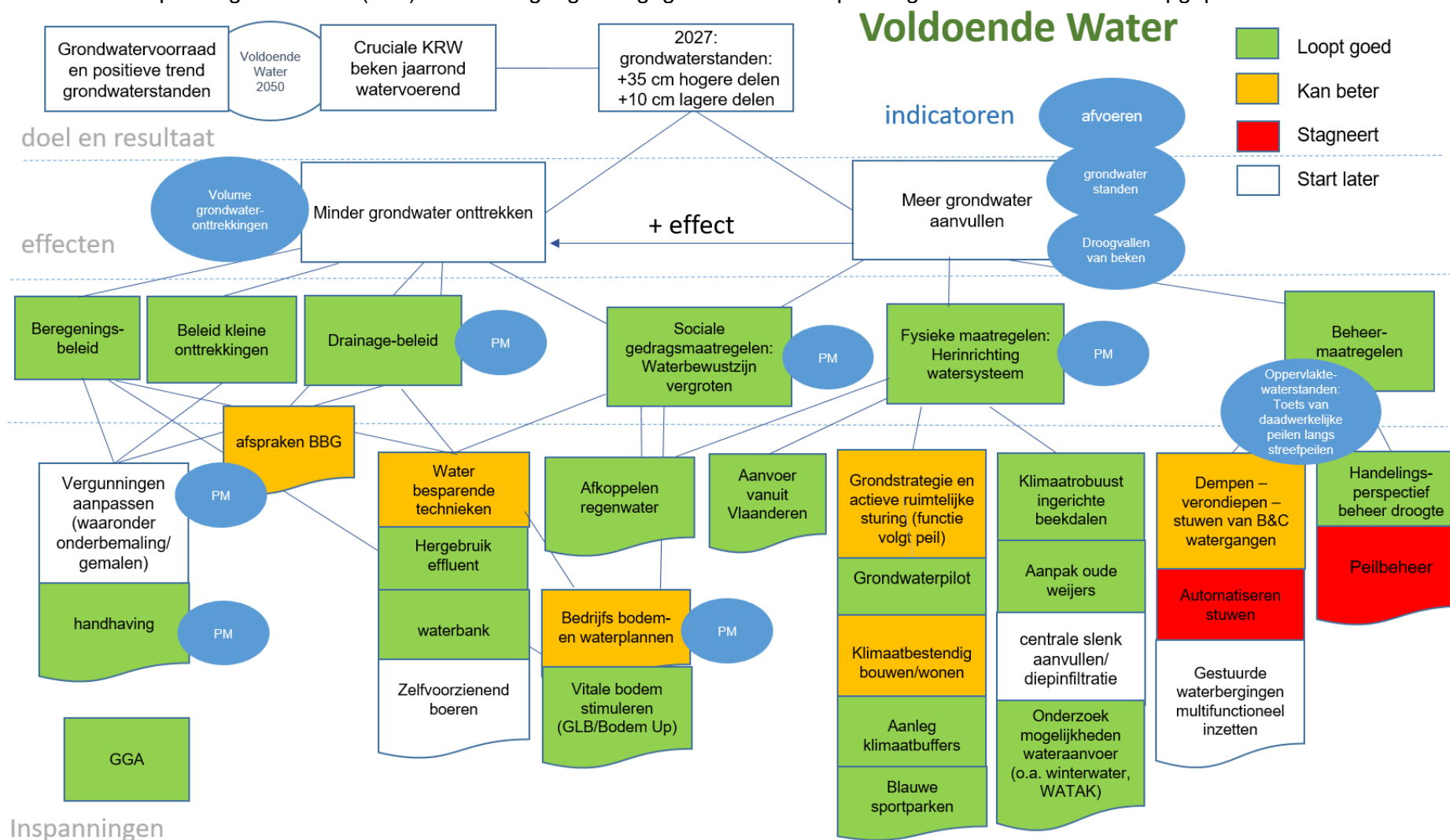
1. Beleidsveld Watersysteem:	3
1.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023 voor Voldoende Water	3
1.2. Nadere toelichting bij Voldoende Water	5
1.3. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023 voor Droge Voeten	7
1.4. Nadere toelichting bij Droge Voeten	10
1.5. Exploitatie en investeringen beleidsveld Watersysteem	11
1.6. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	14
1.7. Majeure projecten	16
2. Beleidsveld Waterketen en Schoon Water:	17
2.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023 voor Schoon Water	17
2.2. Nadere toelichting bij Schoon Water	21
2.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Waterketen en Schoon Water	24
2.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	26
2.5. Majeure projecten	28
3. Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering:	31
3.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023	31
3.2. Nadere toelichting beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	36
3.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	39
3.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	42
4. Exploitatie en investeringen TOTAAL	43
5. Lijst met gebruikte afkortingen	45

1. Beleidsveld Watersysteem

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

1.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023 voor Voldoende Water

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) is de voortgang weergegeven van de inspanningen die in 2023 worden opgepakt:

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Toelichting
<i>Minder grondwater onttrekken</i>			
(Brabantbreed) herzien beregeningsbeleid bestuurlijk vastgesteld	Aanpassen beleidskader vergunningverlening beregening		
Nieuw beleid kleine onttrekkingen bestuurlijk vastgesteld	Aanpassen beleidskader vergunningverlening kleine onttrekkingen		
Herzien drainagebeleid	Aanpassen beleidskader vergunningverlening (peil gestuurde) drainage		
<i>Meer grondwater aanvullen</i>			
Fysieke maatregelen: Herinrichting watersysteem	Grondstrategie t.b.v. actieve ruimtelijke sturing (functie volgt peil)		
	Verstedelijkingsopgave vertalen voor opstellen beleid Waterschap De Dommel		
	Klimaat robuust inrichten beekdalen, meenemen in planstudies projecten (o.a. Keersop-Midden en Reusel de Mierden Zuid)		
Beheermaatregelen	Automatiseren stuwen 3 ^e tranche (± 50 stuwen)		50% van de realisatie in 2023 is onzeker door langere aanbestedingsprocedures (aanbesteding raamcontracten, aanbesteding projectleider), vergunningenstop provincie en weersomstandigheden.
<i>Minder grondwater onttrekken en meer grondwater aanvullen</i>			
Sociale gedragsmaatregelen: Waterbewustzijn vergroten	Plan van Aanpak waterbewustzijn stakeholders vergroten		
	Regionale doorvertaling van landelijke campagne afkoppelen van regenwater		

1.2. Nadere toelichting bij Voldoende Water

Automatiseren stuwen:

50% van de realisatie in 2023 is onzeker door langere aanbestedingsprocedures (aanbesteding raamcontracten, aanbesteding projectleider), vergunningenstop provincie en weersomstandigheden:

- Weersomstandigheden: bij te natte omstandigheden kunnen de stuwen die gereed zijn niet geplaatst worden en moet er gewacht worden op droger weer, in het slechtste geval eind van de winter.
- Vergunningenstop provincie: op dit moment wordt nog onderzocht in hoeverre de nieuw te plaatsen stuwen vergunningsplichtig zijn. De inschatting nu is dat in ieder geval 7 grotere nieuw te plaatsen stuwen vergunningsplichtig zijn. Hiervoor zullen dan aerius-berekeningen gemaakt moeten worden en eventueel aanvullende maatregelen getroffen moeten worden (bijv. elektrisch materieel).

50% realisatie is wel zeker en dit betreft bestaande stuwen die alleen geautomatiseerd moeten worden. De voorbereiding van de totale opgave gaat wel door.

Peilbeheer:

In 2023 wordt de data op orde gebracht. Elke stuw heeft dan een ingevuld streefpeil, opgeslagen in een beheersysteem. Er wordt in het verbreed WKC gewerkt aan een dashboard waar deze data terug te zien zijn tegenover actuele waterstanden. Hoewel het topprioriteit heeft bij het verbreed WKC is er op het moment van schrijven nog geen opleverdatum bekend. In BURAP-2 zal er meer duidelijk zijn. Om de volgende stap te zetten in peilbeheer (dat wil zeggen: peilen nog hoger houden dan ze nu zijn) is o.a. nodig:

- vaststellen van een nul-situatie i.p.v. mee blijven bewegen (van peil volgt teelt naar functie volgt peil)
- schaderegelingen moeten in lijn worden gebracht met de watertransitiedachte.

Stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie:

Waterschap De Dommel stelt tot en met 2027 in totaal 20 miljoen euro beschikbaar voor cofinanciering van gemeentelijke uitvoeringsprogramma's voor klimaatadaptatie. Jaarlijks is er 4 miljoen euro beschikbaar voor klimaatadaptatie. Dat is een verdubbeling van het bestaande bedrag. Tenminste de helft van deze bijdrage is een cofinanciering van het waterschap voor de Programma's klimaatadaptatie die gemeentes uitvoeren. Het budget per gemeente is gebaseerd op aantal inwoners en oppervlakte van het grondgebied (gelijk aan de rijks IMPULS-regeling).

De stimuleringsregeling is vastgesteld op 21 maart 2023 door het dagelijks bestuur. De gemeenten werken momenteel aan het opstellen van de uitvoeringsagenda's. Nadat deze gereed en afgestemd zijn volgen de officiële aanvragen. We hebben nog geen zicht op de aanspraak op de vastgestelde budgetten dit jaar. De algemene verwachting is dat de gemeenten gebruik gaan maken van het volledige toegekende budget.

Ontwikkelingen grondvoorraad

Stand van zaken voorraadrekening waterschap

De voorraadrekening toont de oppervlakte van grond die het waterschap in eigendom heeft. Dit zijn de gronden op plekken waar projecten gepland zijn en gronden die als ruilgrond kunnen worden ingezet voor projecten om grond op de juiste plek te krijgen. De voorraadrekening mag conform AB-besluit van 13 juli 2022 maximaal 600 hectare groot zijn.

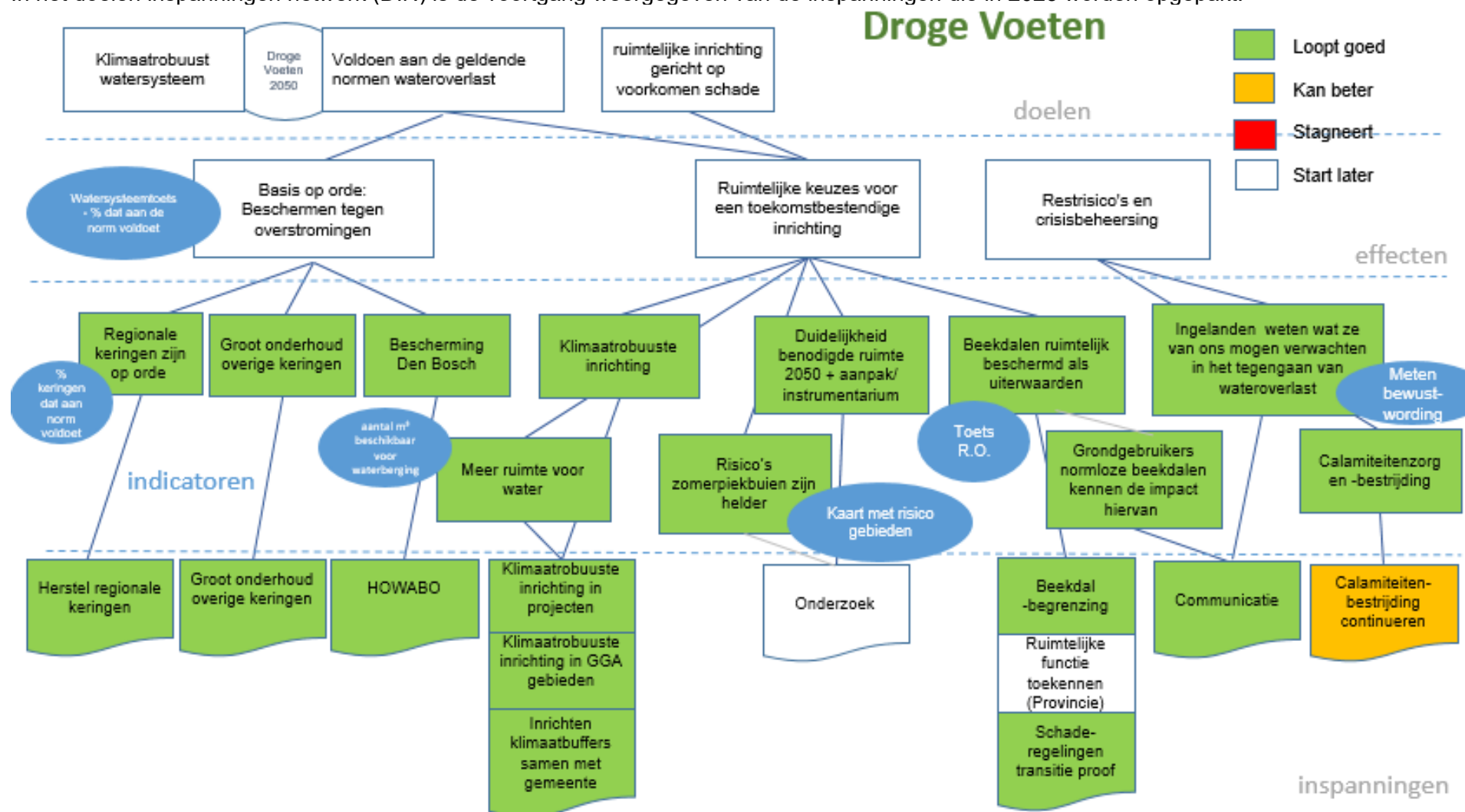
In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen van de voorraadrekening voor 2023 opgenomen.

Ontwikkeling voorraadrekening 31 december 2022 – 1 april 2023:

mutaties 2023 in hectaren		
saldo voorraad op 01-01-2023	grondvoorraad in ha	waarde grondvoorraad
saldo voorraad op 01-01-2023	324	€ 24.555.631
aankoop	20	
overgeboekt van afgesloten projecten	0	
subtotaal bijboekingen	20	
af: verkoop	12	
overgeboekt naar projecten	1	
subtotaal afboekingen	13	
saldo voorraad op 01-04-2023	331	€ 25.173.142

1.3. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023 voor Droge Voeten

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) is de voortgang weergegeven van de inspanningen die in 2023 worden opgepakt:

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Toelichting
Basis op orde: Beschermen tegen wateroverlast			
Regionale keringen op orde	Opstellen scenariostudie regionale keringen op orde brengen (Beukenhorst en Pestdijk) in 1 ^e helft 2023.		
Groot onderhoud overige keringen	Vervolgen planvoorbereiding in meerdere clusters en start uitvoering programma overige keringen in geheel 2023.		
Bescherming Den Bosch	HOWABO 2.0; beleidsmatige overwegingen en deelname kernteam		
	HOWABO 2.0; planvorming waterberging Dungense polder (opstellen en sluiten intentieovereenkomst met partners). Koppeling met aanpak verdroging/vasthouden bovenstrooms.		
Klimaatrobuuste inrichting	In alle nieuwe projecten en GGA's vormt klimaatrobuuste inrichting het uitgangspunt, welke wordt vastgelegd in gebiedsvisies in 2 ^e helft 2023.		
Ruimtelijke keuzes voor een toekomstbestendige inrichting			
Effecten zomerpiekbuien zijn helder	IJkpunten zomerpiekbuienanalyse bepalen		
	Vaststellen uitgangspunten watersysteemtoets met provincie		

Normloze beekdalen ruimtelijk beschermd	Aanpassing waterschapsverordening	😊	
	Afspraken maken met provincie en communiceren naar gebruikers	😊	
Duidelijkheid benodigde ruimte 2050 + aanpak instrumentarium	Ruimte bepalen o.b.v. nieuwe klimaatscenario's en nieuwe watersysteemtoets	😊	
<i>Restrisico's en crisisbeheersing</i>			
Schade wateroverlast voorkomen door goede ruimtelijke ordening	Advisering ruimtelijke ordening (strategische invloed gemeentelijk beleid)	😊	
	Beleid en instrumentarium op orde (voorbereiding Omgevingswet i.s.m. gemeenten)	😊	
Calamiteitenbestrijding (continueren)	Goed voorbereid zijn en blijven	😞	Naar aanleiding van grootschalig onderhoud door Rijkswaterstaat moet er nog een Noodplan sifons en duikers opgesteld worden.
Communicatie	Opstellen communicatiestrategie en uitvoeren	😊	

1.4. Nadere toelichting bij Droge Voeten

Howabo:

Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel en partners zijn bezig om de mogelijke oplossing(en) van de hoogwateropgave rondom Den Bosch gezamenlijk te verkennen.

Begin 2021 is het project aanpak Hoogwater 's-Hertogenbosch en omgeving (hierna HOWABO II) gestart omdat het risico voor grootschalige wateroverlast groter is dan afgesproken. De gebeurtenissen in Limburg in 2021 hebben de urgentie van de aanpak benadrukt. Op dit moment is op hoofdlijnen in beeld gebracht welke mogelijke maatregelen we kunnen nemen in het regionaal en hoofdwatersysteem om toenemende wateroverlast rondom 's-Hertogenbosch te voorkomen. Er zijn 11 kansrijke bouwstenen uitgekomen.

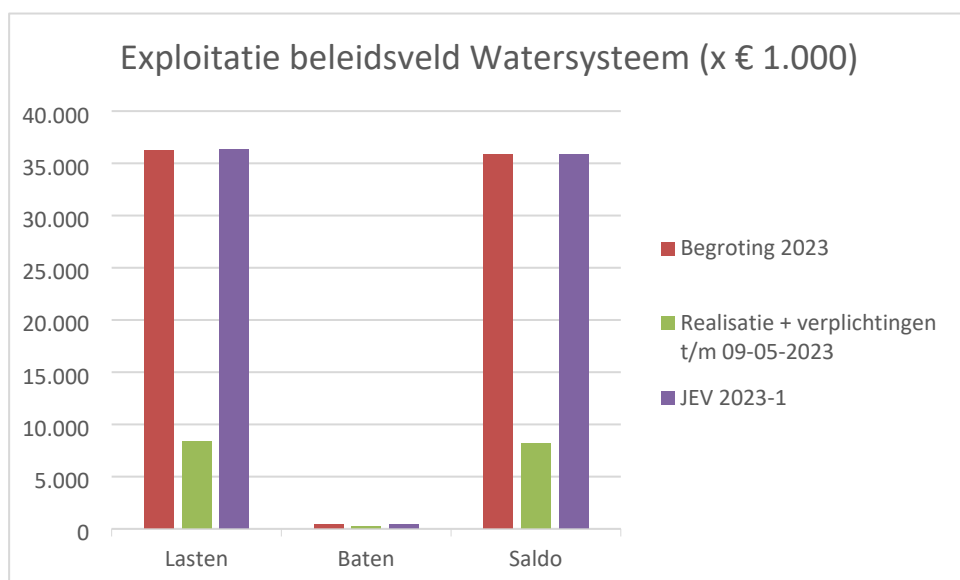
Om uitvoering te geven aan de bouwstenen wordt momenteel gewerkt aan een programmavoorstel. Uitwerking van de bouwstenen vraagt een professionele projectorganisatie (capaciteit) en grote investeringen voor komende jaren. Met een aantal bouwstenen wordt vooruitlopend op het programma al gestart.

Bouwsteen Gemaal Crèvecœur (aanleg gemaal 50 m³/sec of 75 m³/sec) wordt reeds verder uitgewerkt omdat dit een (relatief) korte termijn oplossing is met hoge effectiviteit en de Howabo situatie zich nu al kan voordoen. De optimalisatie van waterbergingsgebied Bossche Broek Zuid wordt samen met het herstelprogramma overige keringen opgepakt en voor de Dungense Polder is een eerste schetssessie uitgevoerd.

1.5. Exploitatie en investeringen beleidsveld Watersysteem

Exploitatie:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)		Begroting 2023	Realisatie + verplichtingen t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Lasten	Rentelasten	2.617	720	2.705
	Afschrijvingen	5.585	1.731	5.464
	Personeelslasten	100	59	100
	Goederen en diensten	27.962	6.180	28.047
Subtotaal Lasten		36.264	8.690	36.316
Baten	Diverse opbrengsten	233	220	233
	Bijdragen	181	0	180
Subtotaal Baten		413	220	413
Totaal Watersysteem		35.851	8.469	35.903

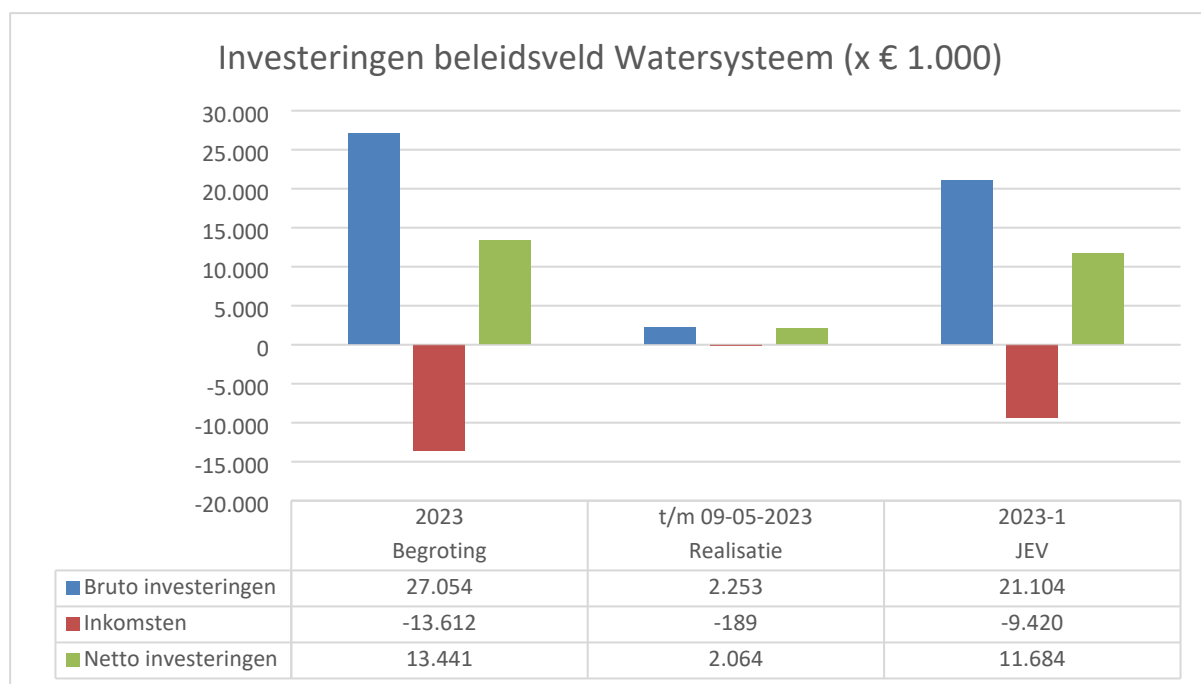

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen

Geen bijzonderheden.

Investerings:

Portfolio Watersysteem overig (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Bruto investeringen	8.457	292	8.222
Inkomsten	-960	-185	-2.367
Netto investeringen	7.497	107	5.855
Portfolio Watersysteem Herstel overige keringen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Bruto investeringen	1.057	226	1.521
Inkomsten	0	0	0
Netto investeringen	1.057	226	1.521
Portfolio Watersysteem inrichtingsdoelen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Bruto investeringen	17.540	1.735	11.362
Inkomsten	-12.652	-4	-7.053
Netto investeringen	4.888	1.731	4.308
Totaal Watersysteem (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Bruto investeringen	27.054	2.253	21.104
Inkomsten	-13.612	-189	-9.420
Netto investeringen	13.441	2.064	11.684

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

Watersysteem overig

- Vertraging vervanging gemalen Halder (lagere uitgaven in 2023 € 0,7 mln.)
- Hogere kosten automatiseren stuwen 3^e tranche (hogere uitgaven € 0,5 mln.)
- Hogere subsidie automatiseren stuwen 3e tranche (meer inkomsten € 0,4 mln.)
- Bijdrageregeling voor waterconservering niet geraamd (meer inkomsten € 0,6 mln.)
- Extra (DHZ) subsidieaanvragen (niet begroot) (meer inkomsten € 0,4 mln.)

Watersysteem Herstel overige keringen

- Bijdrage voorbereidingskosten gemaal Crèvecoeur (Howabo) ad € 0,38 mln. was niet begroot.

Watersysteem Realiseren Inrichtingsdoelen

De uitgaven zijn met € 6,2 mln. naar beneden bijgesteld en de subsidies met € 5,6 mln. Netto is het investeringsvolume met € 0,6 mln. naar beneden bijgesteld. Dit wordt met name veroorzaakt door vertragingen bij de projecten Essche stroom Bruggelaar en Hoogwaterbescherming St. Oedenrode.

Voor project Essche stroom Bruggelaar wordt als gevolg van stikstofproblematiek ook in 2023 onvoldoende voortgang verwacht inzake de beoogde grondruilingen, afwaardering van gronden en start van de bouwwerkzaamheden.

Project klimaatrobuust beekdal St. Oedenrode loopt vertraging op in de start van de uitvoering door de gerechtelijke behandeling bij Raad van State. Planning is daarmee ongewis en uitvoeringskosten schuiven door naar latere jaren.

Voor project Run Stevert en Heers schuift de planning door naar 2024 in verband met afhandeling van natschadedossiers. Rond de zomer wordt het definitief projectplan Waterwet in procedure gebracht.

De actuele realisatie per begin mei is nog gering. Realisatie vindt normaliter, door seizoensinvloeden, grotendeels in het 2^e helft van het jaar plaats. De verwachting is derhalve dat de opgenomen jaareindeverwachting een realistisch beeld geeft.

1.6. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Tekst uit Beleidsbegroting 2023:	Stand van zaken Burap 2023-1:
Adaptief programmeren: De organisatie is volop in ontwikkeling voor de nieuwe ambities uit het WBP5. Met het Waterbeheerprogramma 2022-2027 ligt er een langetermijnvisie die nader is uitgewerkt in drie beleidskaders om invulling te geven aan de watertransitie. Het gewenste beleidseffect is geformuleerd en indicatoren zijn geïdentificeerd zodat duidelijk wordt wanneer we tevreden zijn. Er is per beleidskader een Doel-Inspanningen-Netwerk opgesteld waarin de maatregelen zijn opgenomen die integraal bijdragen aan het gewenste effect. Dit alles vraagt nieuwe en andere manieren van werken en instrumenten. Tegelijk zijn er veel nieuwe medewerkers aangenomen. Het heeft enige tijd nodig voor de organisatie volledig op kracht is gekomen. Extra aandacht zal uitgaan naar de begeleiding van nieuwe medewerkers.	De voortgang van de resultaten nu en aan het eind van het jaar zullen tezamen met de monitoring van effecten input zijn voor het eventueel bijsturen van maatregelen. Voorstellen ter verbetering van dit proces in gesprek met het bestuur worden momenteel voorbereid. De resultaten laten een lagere prognose zien op de uitgaven van het P-budget. Maatregelen hiervoor zijn onder bedrijfsvoering opgenomen.
Tempo en planning initiatieven derden: Voor een deel van de KRW opgaven zijn we afhankelijk van het tempo en planning van de trekkers van andere GGA gebieden. De capaciteit in de GGA gebieden waarvan derden de trekkers zijn is nog niet op orde en de totale opgave wordt in een aantal gevallen mogelijk beperkt tot de KRW resultaten. De trekkers derden ervaren de planvoorbereiding op het inrichten van waterlopen en opheffen van vismigraatieknelpunten in het bijzonder als complex. Ze vragen veel (meer) ondersteuning van het waterschap of wensen afstemming over overname door het waterschap als uitvoerende partij. Het waterschap blijft inzetten op het efficiënt faciliteren van de partnerorganisaties.	De planvoorbereiding KRW door derden op inrichten waterlopen en het hydrologisch blijft achter op initiële planning. De strategie om partners efficiënt te faciliteren in GGA processen blijft ongewijzigd. Het handelingsperspectief van de watertransitie wordt uitgedragen op de (GGA-) gebiedspartneroverleggen. De planning, voortgang, doel en opgaven worden inzichtelijk gemaakt van het GGA gebied, zodat door de gebiedstrekker effectief kan worden gestuurd. Het wordt hiermee transparanter in welke stap het proces (voorbereiding, verkenning, visievorming, planuitwerking, uitvoering) zich bevindt. Vanuit het inzicht kan de faciliterende rol beter ingevuld worden en de verwachtingen naar elkaar toe beter worden afgestemd. Het waterschap neemt geen werkzaamheden over. Manifestpartners en gemeenten hebben met provincie afspraken gemaakt over extra capaciteit voor de projecten die zij trekken. Ook het waterschap heeft geïnvesteerd in meer capaciteit om partnerorganisaties te faciliteren.
Realisatie: Voor de nieuwe opgaven KRW, GGA en herstel grondwaterbalans is de beschikbaarheid van grond cruciaal. We weten dat er alternatieve instrumenten nodig zijn om de doelen te halen en perspectief te bieden aan grondeigenaren. De ontwikkeling hiervan is complex en tegelijk noodzakelijk voor de voortgang. Bij knelpunten wordt het algemeen bestuur via de reguliere rapportages geïnformeerd. Een aangepast voorstel voor verruiming van de voorraad rekening is goedgekeurd door het algemeen bestuur. Voorbereidingen zijn getroffen voor opstellen van zogenaamde doorbraakcasussen gericht op versnelling van de grondbeschikbaarheid.	Er zijn 2 versnellingscasussen gericht op toekennen van Volledige Schadeloosstelling als juridisch instrument. Het waterschap kan dit instrument niet inzetten voor situaties gericht op afspraken maken over natschade als gevolg van inrichtingsmaatregelen. De provincie is voor beide doorbraken gevraagd het instrument in te zetten. Zij wil het instrument inzetten voor doelrealisatie N2000 en of hydrologisch herstel van Natte natuurgebieden. Voor een casus in de Poppelsche Leij is instemming gegeven. De andere casus voor doorbraak in inrichtingsproject Reusel wordt voorgelegd als het nieuwe provinciebestuur is geïnstalleerd.

	Een andere doorbraakcasus is de aanschaf van een boerderij met opstallen en gronden om deze in te zetten voor een vrijwillig kavelruilproces voor inrichting van de Strijper Aa. De insteek is in het gebied de landbouwactiviteit te extensiveren. De bereidheid hiertoe is bij de grondeigenaren in het gebied gepolst en er is voldoende draagvlak aanwezig. Het waterschap vraagt een onafhankelijke partij om dit proces op te pakken.
Landelijke ontwikkelingen:	
De landelijke ontwikkelingen en rijksbeleid bieden kansen voor het behalen van de WBP5 doelen en (aanvullende) financiering. Bijvoorbeeld vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied en Beekdalen Maas. De provincie en de Brabantse waterschappen trekken samen op richting het Rijk. De landelijke ontwikkelingen gaan in een snel tempo waardoor het risico er is dat er onvoldoende tijd voor afstemming is om de watertransitie te borgen in de plannen. Daarnaast hebben de grote opgaven voor bijvoorbeeld Stikstof en het Actieprogramma Nitraatrichtlijn een grote impact op de agrarische sector. Dit geeft onduidelijkheid en zorgen bij de agrarische sector waardoor deelname aan een gebiedsproces of project op dit moment moeilijk is. Het waterschap blijft actief om in gesprek te blijven.	Op dit moment zijn er nog geen nieuwe ontwikkelingen.
Prijsstijgingen:	
Prijsontwikkelingen zijn met name aan de orde bij het grondverzet in verband met de gestegen brandstofprijzen. Tegelijkertijd staat ook de levertijd van materialen onder druk. In recente aanbestedingen ervaren we beperkte prijseffecten. Het risico op prijsstijgingen blijft actueel maar vooralsnog wordt verwacht dat de financiële impact op te vangen is vanuit de risicoreserveringen in de projecten. Bij de Voorjaarsnota 2024 zal bezien worden of de impact zodanig groot is dat bijstelling nodig is.	Dit heeft invloed op alle projecten. Een deel van de projecten in het investeringsportfolio wordt 100% gefinancierd. De kostdrager is in dit geval de provincie. In een vergadering van Gedeputeerde Staten is opdracht gegeven om in beeld te brengen wat de consequenties zijn voor de dekking aan de zijden van zowel waterschap als provincie, als ook welke oplossingen er zijn. In de maatwerkovereenkomst (MOK) is afgesproken dat alle (subsidiabele) uitgaven volgens een te definiëren verdeelsleutel gebaseerd op de projectdoelstellingen worden verdeeld en gedekt. Alle projectramingen in onze programmering zijn geactualiseerd in de Voorjaarsnota 2024-2027.
	Projectrisico's: Voor onderste project is een (financieel) risico ontstaan: Duikervergroting De Gender bij Karel de Grotelaan te Eindhoven: Door onvoorziene risico's met betrekking tot een zinker van Brabant Water en indexering als gevolg van de kostprijsstijging van staal, beton en arbeid is het op dit moment nog niet duidelijk of uitvoering kan plaatsvinden. Het financiële risico voor opdrachtgever Waterschap De Dommel bedraagt ca. € 250.000 - € 500.000.

Overig:	
Een belangrijke leverancier voor beheer van meetopstellingen in de diverse meetnetten is failliet. Voor continuïteit op dit vlak op de korte termijn zijn maatregelen genomen. Voor 2023 en verder wordt aan een structurele oplossing gewerkt. Voor 2023 zijn € 300.000 onderzoekskosten nodig. Eventuele financiële consequenties voor komende jaren zullen in de Voorjaarsnota 2024 worden uitgewerkt.	Continuïteit is geborgd middels een dienstverleningsovereenkomst waarmee we tot en met 2025 de continuïteit van de huidige oplossingen kunnen borgen. Eind 2023 zullen we een plan opleveren om snel te kunnen schakelen indien dat nodig is. Daarnaast moeten we onderzoeken of we aanhaken bij HWH of andere waterschappen waar we samen mee kunnen optrekken om een alternatief te vinden.

1.7. Majeure projecten

Onderstaande projecten zijn in de Beleidsbegroting 2023 als majeur aangemerkt:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2023-1	Toelichting
Klimaatrobuust Sint-Oedenrode (P051418)	Klimaatrobuuste inrichting Beneden Dommel, baggeren watergangen en versterking ecologische verbindingszone		Geld: Europese cofinanciering komt onder druk als subsidiedeadline van 2025 wordt overschreden. Tijd: Door Raad van State procedure schuift start realisatie door naar eind 2024 met doorloop naar eind 2025. We calculeren nu 1 jaar vertraging in: gerechtelijke behandeling kan langer duren. Doelen: -
Beekdalinrichting Essche stroom (P016915)	Klimaatrobuuste inrichting Essche Stroom		Geld: Europese cofinanciering is deels komen te vervallen i.v.m. langere doorlooptijden (ca. € 0,5 mln.). Tijd: - Doelen: De gestageneerde grondruilingen (a.g.v. onzekerheden Stikstofbeleid) tot aanpassingen van het projectresultaat. Het beekdal wordt minder robuust ingericht en deels niet, mogelijk in latere fase.
Programma overige en regionale keringen			
Uitvoeringsprogramma Dommeldal (P034807)			

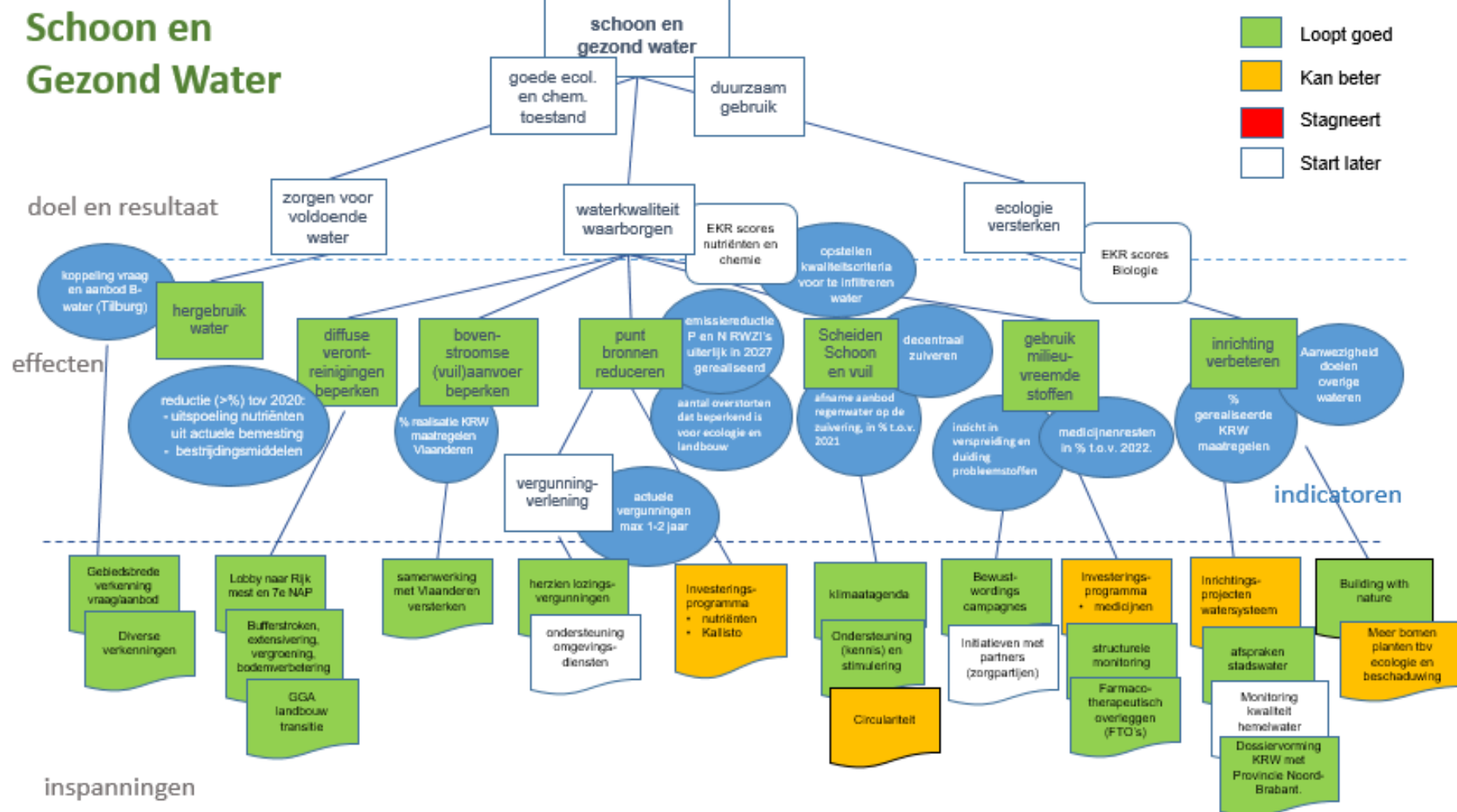
Een uitgebreid rapportage over de majeure projecten wordt als bijlage bij de Burap toegevoegd.

2. Beleidsveld Waterketen en Schoon Water

Het beleidsveld Waterketen en Schoon Water omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie m.b.t. zuiveringsbeheer.

2.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023 voor Schoon Water

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) is de voortgang weergegeven van de inspanningen die in 2023 zouden worden opgepakt:

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Toelichting
Waterkwaliteit waarborgen			
Puntbronnen reduceren - RWZI's	Verkenner onderzoek norm oppervlaktewater RWZI Eindhoven en RWZI Tilburg. Gereed eind 2023. Advies/voorstel aan DB voor besluitvorming door AB bij Voorjaarsnota 2024.		
	Ontwerp fysieke maatregelen RWZI Eindhoven en RWZI Tilburg start 2023/2024 afhankelijk van snelheid pilot.		
	Project zuivere zuurstof RWZI Eindhoven – in realisatiefase.		
Puntbronnen reduceren - overstorten	't Stepke naar verwachting in 2022 gereed.		
	Dommelbeluchting: de demo werkt niet zoals beoogd. Evaluatie wordt uitgevoerd; verkenning, keuze en test beter alternatief in 2023.		
	Collse Molen: 2022 verkenning uitgevoerd, plan is 2023 startnotitie op te leveren.		
Diffuse verontreinigingen beperken	Actief gesprekken voeren met collectieven en team landbouw. Maasbreed onderzoek moet inzicht bieden in eventueel aanvullende maatregelen in samenhang met landelijke ontwikkelingen (NPLG, 7e NAP). Start in 2023, beeld in 2024.		
	Verstedelijkingsopgave water en bodem sturend implementeren en uitdragen naar gemeenten zodat die een duidelijke plaats krijgt in de omgevingsvisies; naar alle gemeenten in 2023.		

Bovenstroomse (vuil) aanvoer beperken	De geprogrammeerde maatregelen in Vlaanderen actief volgen om effect op onze inspanningen te kunnen bepalen. Het gaat concreet om verbeteringen op de rwzi's, verminderde uit- en afspoeling vanuit landbouw en reductie van lozingen van bedrijven.		Goed overleg met Vlaamse partners. Strategische afspraken moeten plaatsvinden door het Rijk. Vanuit Maasstroomgebied duidelijk aangekaart, voortgang op Rijksniveau verloopt traag.
	Tempo van de partners is leidend; zo nodig (in relatie tot RWZI Eindhoven) agenderen eventueel al in 2023 aansluitend op evaluatie KRW in het Maasstroomgebied of in 2024.		Vanuit het Maasstroomgebied wordt vooruitlopend op de evaluatie van de KRW in 2024 onderzoek uitgevoerd om een eventueel doelgat te bepalen en de benodigde inspanning en een handelingsperspectief voor de verschillende partners te benoemen.
Scheiden schoon en vuil	Inbrengen in GGA van externe trekker		
	Inzicht in huidige theoretisch aanbod regenwater op RWZI		
	Effect autonome ontwikkeling in beeld (t.o.v. 15% minder water naar de zuivering t.o.v. 2021)		Verschillende opties zijn onderzocht, blijft uitdaging om effect in beeld te brengen. Komende maanden verder ontwikkelen.
	Initiëren en adviseren opstellen en uitvoeren van klimaat uitvoeringsagenda's.		
	Structureel benaderen corporaties, coalitievorming.		
Gebruik milieuvreemde stoffen	Uitvoeren Brabantbreed Plan van Aanpak medicijnresten uit water In 2023 wordt o.a. in Eindhoven een wijk-watermeting uitgevoerd en een 2e ronde in de bewustwordingscampagne.		
	Project ozonisatie RWZI Hapert in realisatiefase.		Kosten hoger dan voorzien. Planning loopt 3 maanden uit i.v.m. ontwerptraject en vergunning.
	Extra monitoring en duiding resultaten (i.s.m. SMWK) nulmeting		

Ecologie versterken			
Inrichting verbeteren	Uitvoering KRW opgaven watergangen door derden (afspraken maken over uitvoering maatregelen in trekker gebieden derden (NNP, NNB, KRW, GGA)		De realisatiegraad van per eind 2027 te realiseren KRW opgaven wordt op dit moment lager ingeschat dan per eind 2022: - Inrichten Waterlopen: 65% (i.p.v. eind 2022 72%); - Opheffen Vismigratieknelpunten 72% (i.p.v. eind 2022 75%); - Herstel Natte Natuurparels 61% (i.p.v. eind 2022 72%). Zie ook VJN 2024-2027 voor de verwachting en nadere toelichting.
	Gebiedsdekkend kansen pakken op KRW-opgaven/doelen		
Zorgen voor voldoende water			
Hergebruik water	Koppeling vraag en aanbod B-water (Tilburg). Eind 2023 eerste gebiedsdekkend beeld en 1-2 nadere uitwerkingen.		

2.2. Nadere toelichting bij Schoon Water

KRW-maatregelen – Schoon Water

Bestuurlijke Afspraak	Eenheid	totaal BB2023	Totaal JEV2023 marap 1	Keersop	Reusel	Clusters gereed	Doorschrijven resultaten na 2023	Essche Stroom	Groote Waterloop	Run
Droge Voeten:										
- Regionale keringen	[stuks]									
- Overige keringen	[stuks]	2	2			2				
Voldoende Water:										
- Integrale GGOR	[ha]	1.016	226	100	126		790	300		490
Schoon Water:										
- GGOR Topgebieden (NNP)	[ha]	284	93	47	46		191	57		134
- Inrichting waterlopen	[km]	22	7,5	3,3	4,2		14,5	6,2	3,8	4,5
- Opheffen visbarrières	[stuks]	12	5		5		7	3		4
Inrichtingsdoelen derden:										
- Inrichten NNB	[ha]	331	252	94	158		79			79

Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2023 schuiven prestaties door:

1. Essche Stroom: Er is geen vooruitgang geboekt op ruilvoorstellen. Nu plan om gefaseerd uit te voeren. Deel van de prestatie zal niet worden behaald en uitvoering in 2023 gaat niet plaats vinden, hooguit de start.
2. Groote Waterloop: In juni wordt het projectplan in procedure gebracht. Afhankelijk van de doorlooptijd van de procedure wordt dit jaar een begin gemaakt met de uitvoering en zal een deel van de werkzaamheden doorlopen tot in 2024. Er vinden nog gesprekken plaats met potentiële eindbeheerders voor een deel van de in te richten EVZ.
3. Run: Zienswijzen op het ontwerp projectplan zijn verwerkt en besproken met de indieners. Project ondervindt beperkte voortgang door benodigde gesprekken inzake de afhandeling van natschadedossiers.

Als projecten niet verder kunnen dan wordt de eventueel beschikbare capaciteit voor andere projecten ingezet.

Activiteitenbesluit en plancijfers:

Marap 1 van 2023 Toetsing Waterwet (Activiteitenbesluit)					
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	Waterwet of plancijfer	Waar-schuwing	Niet gehaald
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
RWZI Boxtel	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
RWZI Eindhoven	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
RWZI Haaren	Essche Stroom	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
RWZI Hapert	Grootte Beerze	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
RWZI Soerendonk	Bulder Aa	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
RWZI Tilburg	Zandleij	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW01	0	0
			Som WS:	0	0

Marap 1 van 2023 Toetsing Plancijfers (oude WBP 4 streefwaarden)					
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	Waterwet of plancijfer	Waar-schuwing	Niet gehaald
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	Ntot/Ptot	PLC	0	0
RWZI Boxtel	Dommel	Ntot/Ptot	PLC	0	0
RWZI Haaren	Essche Stroom	Ntot/Ptot	PLC	0	0
RWZI Hapert	Grootte Beerze	Ntot/Ptot	PLC	0	0
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	Ntot/Ptot	PLC	0	0
RWZI Soerendonk	Bulder Aa	Ntot/Ptot	PLC	0	0
			Som WS:	0	0

Het activiteitenbesluit wordt voor 100% gehaald. In 2023 komen de nieuwe plancijfers (WBP5). In WBP5 wordt opnieuw de KRW vertaald naar nieuwe eisen voor de RWZI's zodanig dat een RWZI geen belemmering is voor het halen van de KRW-doelstellingen. De verwachting is dat we vanaf de volgende Burap over de nieuwe streefwaarden kunnen rapporteren.

Slibafvoer:

Slibverwerking EnergieFabriek jan t/m 23 mrt 2023					
Bestemming	Product	m³	ton ds	ds%	
Rwzi Tilburg	Tilburg	Primair slib	24.186	757	3,1
	Tilburg	Secundair slib	11.022	656	6,0
Rwzi Biest Houtakker	Tilburg	Ingedikt slib	3.004	190	6,3
Rwzi Haaren	Tilburg	Ingedikt slib	3.924	170	4,3
Svi Mierlo *	SNB en Tilburg	Ontwaterd slib	17.170	3.709	21,6
Totale slibproductie ws de Dommel			59.305	5.481	9,2
Svi Mierlo	Tilburg	Ontwaterd slib	15.338	3.313	21,6
Svi Mierlo aandeel verwerkt	Tilburg	Ontwaterd slib	89%	89%	
Slib verwerkt door E-fabriek			57.473	5.086	8,8
Slib verwerkt door E-fabriek % van totaal			98%	93%	
Afzet naar SNB					
Rwzi Tilburg	SNB	Ontwaterd slib	10.873	2.775	25,5
Svi Mierlo	SNB	Ontwaterd slib	1.832	395	21,6
Slibafzet totaal			12.705	3.170	25,0

* Svi Mierlo slibproductie is inclusief slib van rwzi Eindhoven, Boxtel, Hapert, Sint-Oedenrode en Soerendonk

Op de Energiefabriek Tilburg is in de eerste maanden van 2023 ca. 93% van alle slib (ton droge stof) verwerkt. Door de realisatie van het project betere benutting biogas medio december 2022 is dit hoger geworden. Incidenteel zal er nog een slibtransport rechtstreeks naar de SNB (Slibverwerking Noord-Brabant) gaan, bijvoorbeeld bij een groter onderhoudsmoment.

Asset management:

In 2022 is een start gemaakt met de implementatie van asset management binnen de Waterketen. Begin van dit jaar is een verbeteragenda opgesteld, waarbij een plan van aanpak in de commissie WKWK in juni 2023 wordt gepresenteerd. Daarin komt onder meer aan de orde dat er in de loop van 2024 een eerste versie van het strategisch asset managementplan (SAMP) ligt. De komende tijd wordt de aandacht gegeven aan de rollen die belegd moeten worden binnen het asset managementsysteem, waarbij we de opgave voor het afvalwatertransport (ondergrondse infrastructuur) als uitgangspunt gaan gebruiken.

Mitigatie broeikasgassen (N₂O, NH₄)

Zowel methaan als lachgas zijn sterke broeikasgassen die vrijkomen bij het proces van biologische waterzuivering. Lachgas ontstaat in kleine hoeveelheden bij het biologische proces van stikstofverwijdering, methaan ontstaat bij slibgisting waarbij altijd wat lekverliezen zijn naar de omgeving. Voor beide zijn landelijk afspraken gemaakt voor de reductie ervan. Voor lachgas worden op alle RWZI's in ons beheersgebied studies uitgevoerd om de emissies te meten (nulmetingen) en om na te gaan hoe effectief beoogde maatregelen zijn. Deze lopen cf. planning. Voor methaan worden momenteel metingen uitgevoerd op de RWZI's Tilburg en Boxtel zodat we beschikken over goede nulmetingen. We verwachten op basis van de uitkomsten eind 2023 een duidelijk beeld te hebben van de te treffen maatregelen.

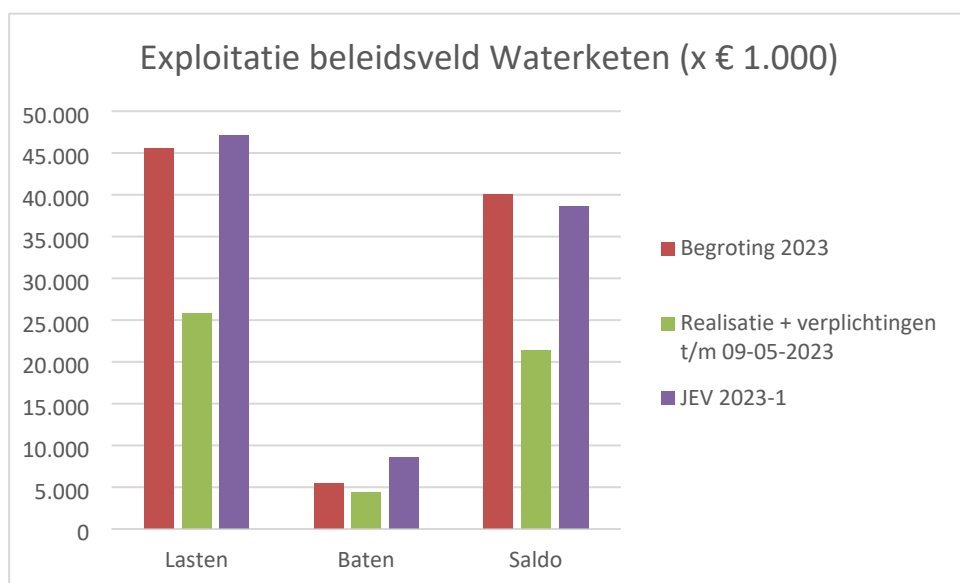
Digital Twins

Een van de ontwikkelingen binnen digitale transformatie en datagedreven werken is de ontwikkeling en toepassing van *Digital twins*. Er bestaan diverse soorten digital twins en verschillende definities. Een van de soorten digital twins is die waarbij het zuiveringsproces wordt gesimuleerd met een intern model waarmee de operator ondersteund wordt in het dagelijks beheer van de RWZI. Het model wordt *real-time* gevoed met actuele data van het proces zodat het de actuele procestoestand weergeeft en zo op verschillende manieren kan worden gebruikt. Op RWZI's Eindhoven en RWZI Tilburg ontwikkelen we digital twins met verschillende partijen en verschillende onderliggende technieken en modellen. Op RWZI Eindhoven is een werkende versie inmiddels operationeel. De focus ligt op het bruikbaar maken voor operators, onder meer met gebruikerssessies. RWZI Tilburg is de demosite van een Europees subsidieproject DARROW met een internationaal consortium. Dit project is inmiddels goed van start en loopt cf. planning. Ook RWZI Boxtel wordt bij de verbouwing gedimensioneerd met een digital twin. Dit betreft een volledig digitale versie van de installatie.

2.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Waterketen en Schoon Water

Exploitatie:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie + verplichtingen t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Lasten			
Rentelasten	4.314	1.450	4.907
Afschrijvingen	13.404	4.089	13.423
Personeelslasten	200	22	200
Goederen en diensten	27.615	20.188	28.616
Subtotaal Lasten	45.533	25.748	47.146
Baten			
Diverse opbrengsten	5.448	4.393	8.520
Bijdragen	44	0	44
Subtotaal Baten	5.492	4.393	8.563
Totaal Waterketen	40.041	21.356	38.583

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

Kapitaallasten

De rentelasten in 2023 stijgen voornamelijk door een verhoging van de rekenrente van 2,25% naar 2,50%.

Goederen en diensten

De stijging ten opzichte van de Beleidsbegroting van € 1 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- De kosten voor chemicaliën voor het beheer van zuiveringsinstallaties zijn aanzienlijk gestegen € 0,6 mln. +
- Hogere kosten voor het verwerken van slib doordat de prijs hoger is en we meer slib naar SNB brengen dan begroot € 0,4 mln. +

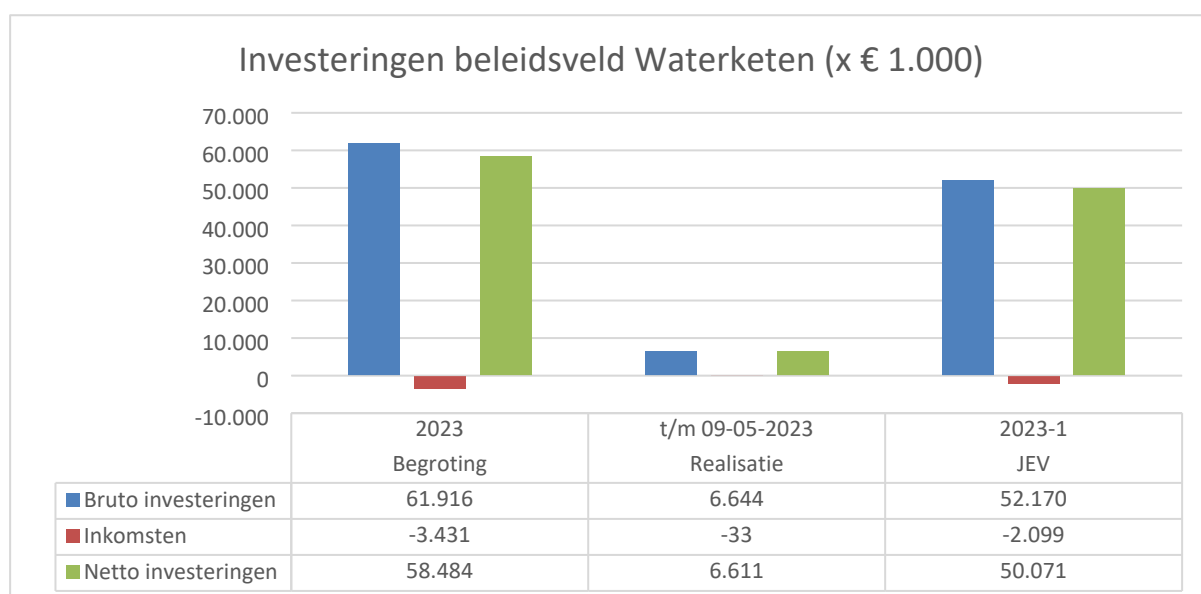
Diverse opbrengsten

De stijging van diverse opbrengsten van € 3 mln. ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door:

- De verkoop van aandelen SNB in 2023 wat niet begroot was € 3,5 mln. +
- De opbrengst van de Energiefabriek is lager dan begroot, doordat de Energiefabriek niet optimaal draait. Voor het warmtetekort moet extra gas ingezet worden. De gasprijzen zakken meer dan begroot en de inschatting voor de GVO's is te positief geweest. € 0,5 mln. -

Investeringen:

Beleidsveld Waterketen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Bruto investeringen	61.916	6.644	52.170
Inkomsten	-3.431	-33	-2.099
Netto investeringen	58.484	6.611	50.071

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen:

De daling van de bruto investeringen wordt met name veroorzaakt door het project op RWZI Tilburg (P069300) dat in latere jaren gerealiseerd zal gaan worden. Een groot deel zal in 2025 gerealiseerd worden. Het laat in 2023 een verschil zien tussen de begroting en de jaareindeverwachting van ruim - € 10 mln.

Daarnaast is het project voor de sliblijn in Eindhoven (P063105) uitgesteld van 2023 naar 2024. Dit veroorzaakt een verschil tussen de begroting en de jaareindeverwachting 2023 van ongeveer - € 3 mln.

Het project zuivere zuurstof Eindhoven (P063405) is in de jaareindeverwachting 2023 voor ongeveer + € 3 mln. opgenomen (vertraagd vanuit 2022 en derhalve niet begroot voor 2023). Het betreft slechts een verschuiving van weken, echter hierdoor wel verschuiving over de jaargrens. Dit is reeds in de Burap 2022-3 als risico benoemd.

De inkomsten zijn in de jaareindeverwachting ruim € 1,3 mln. lager dan in de begroting 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door het project P082401 – Effluentdebietmeter Tilburg (bijdrage Tennet komt later).

De actuele realisatie per begin mei is nog gering. Realisatie vindt normaliter, door seizoensinvloeden, grotendeels in het 2^e helft van het jaar plaats. De verwachting is derhalve dat de opgenomen jaareindeverwachting een realistisch beeld geeft.

2.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Tekst uit Beleidsbegroting 2023:	Stand van zaken Burap 2023-1:
<i>Investeringsprogramma Waterketen:</i> De groter wordende omvang van de investeringen zorgt voor meer risico dat we niet alles in de voorgenomen tijd kunnen maken. Daarbij hebben we steeds meer te maken met planningsonzekerheden. Er is een ongekende krapte op de arbeids- en materialenmarkt. Daardoor zijn er enorme prijsstijgingen voor hetzelfde product en vaak lange levertijden. Dat zet de WBP5 doelen onder druk. Er zitten grenzen aan het tempo van realiseren per jaar. Wat in 2023 niet wordt gerealiseerd schuift door naar 2024. Daardoor schuift er ook iets door naar 2025 etc. Aan het eind van de WBP5 periode, eind 2027, wordt het dan spannend of alle doelen worden gehaald. Van de 8 zuiveringsclusters halen er 6 sowieso de WBP5 doelen. Dit zijn de clusters Boxtel, Haaren, Biest-Houtakker, Hapert, Soerendonk en Sint-Oedenrode. Hooguit met kans op verschuivingen van realisatie over de jaargrenzen, maar wel ruim binnen de KRW-periode. Voor Eindhoven en Tilburg geldt het volgende. Het WBP5 heeft als KRW-doelstelling om uiterlijk in 2027 de emissiereductie van N (stikstof) en P (fosfor) op de RWZI's te realiseren. Voor Eindhoven en Tilburg zijn maatregelen geprogrammeerd in de huidige planperiode t/m 2027. Eind 2022 is het onderzoek afgerond dat duidelijk maakt welke reductie nog nodig is voor de RWZI's. Duidelijk is dat RWZI Eindhoven op dit moment al de beoogde prestaties voor stikstof levert en vrijwel voor fosfor. De geprogrammeerde investering in nageschakelde technieken op deze RWZI geeft daardoor slechts geen (voor stikstof) of slechts een marginale verbetering (voor fosfor) op het KRW meetpunt en zal daarom worden heroverwogen. Voor RWZI Tilburg is de situatie anders. Met de aanpassing van de beluchting (verwachting medio 2024) zal een aanzienlijke prestatieverbetering worden bereikt, maar nog onvoldoende zodat aanvullende maatregelen nodig zijn. Daarom zal een maximale snelheid ingezet worden om de emissiereductie voor de KRW zoveel mogelijk te realiseren op RWZI Tilburg.	Met de managers Waterketen is bekeken op welke wijze we het groter wordende investeringsvolume aan kunnen. Doorgaan met de huidige aanpak van projecten geeft een groot risico om een lagere realisatiegraad en dus ook vertraging bij het halen van de doelen voor schoon water en instandhouding van de assets. We denken met een combinatie van systeem engineering, assetmanagement en meer betrokkenheid van de markt (anders aanbesteden) het risico in de komende jaren te kunnen beheersen. Systeem engineering is een interdisciplinair vakgebied dat het ontwerpen en beheren van complexe systemen gedurende hun levenscyclus omvat. Het is een hulpmiddel voor organisaties die grote investeringsvolumes hanteren en complexe operationele uitdagingen hebben (INCOSE, 2020). Vooral ook in velden zoals infrastructuur en industrieën, waaronder zuiveringsinstallaties, rioolgemalen en ondergrondse infrastructuur. Een uitwerking van de risicobeheersing is vóór de Beleidsbegroting 2024 beschikbaar. Het contract met de aannemer voor de ombouw c.q. vervanging van de beluchting op RWZI Tilburg is 22 mei jl. getekend.

Circulariteit en effluenthergebruik: Waterschap De Dommel verkent samen met de partners Ministerie van LNV, provincie Noord-Brabant, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gemeente Son en Breugel, Rijkswaterstaat en een industrieel bedrijf in Son of de restlozing van het bedrijf verder kan worden gezuiverd, zodat dit water in het gebied kan worden hergebruikt. Gezamenlijk gaan de partijen de mogelijke opties toetsen op technische, economische en maatschappelijke haalbaarheid. Hierbij is gekozen voor een projectmatige aanpak waarbij de aandacht voor de omgeving belangrijk is. We gebruiken 2022 voor het haalbaarheidsonderzoek. De uitkomst heeft mogelijk gevolgen voor een financiële bijdrage in 2023 (of verder) van het waterschap om te komen tot een duurzame toepassing van het effluent. Het project Phario/bioplastics loopt voorspoedig. Op 10 mei 2022 is een demonstratiefabriek geopend in Dordrecht. Doel hiervan is op hoofdlijnen om grotere hoeveelheden natuurlijk afbreekbare bioplastics bij verschillende bedrijven af te zetten voor verschillende toepassingen. We denken dat we voor de samenwerking met vier andere waterschappen, STOWA en slibeindverwerkers geen BTW verschuldigd zijn en worden daarin bevestigd door deskundig advies. De Belastingdienst denkt daar vooralsnog anders over maar heeft nog geen definitief standpunt ingenomen. Mogelijk komt hierover over een paar jaar pas uitsluitsel. Het risico wordt laag ingeschat en bedraagt maximaal ca. € 100.000.	Door KWR is onderzocht of de kwaliteit van het restwater van een industrieel bedrijf zo ver gezuiverd kan worden, dat het gebruikt kan worden door het bedrijf zelf of in de directe omgeving. KWR heeft een globale technische en economische inschatting van de beschikbare techniek gegeven. De techniek om het restwater verregaand te zuiveren is beschikbaar maar kent praktisch gezien nog bezwaren. Daardoor is het de vraag of deze techniek financieel haalbaar is. Een Ingenieursbureau heeft nu opdracht gekregen om het concept van de waterfabriek nader uit te werken en deze vragen te beantwoorden. De vragen richten zich nu met name op de benodigde investeringen en de exploitatie. Daarna volgt nog de vraag over de verdeling van de kosten. Het PHA2USE project is met een jaar verlengd omdat de productie nog achter blijft. Hoewel het productievolume lager is dan gepland, laat de installatie zien dat eerdere goede resultaten gereproduceerd kunnen worden. De Belastingdienst heeft een positieve reactie gegeven op het verzoek van Waterschap Hollandse Delta om toetsing van ons standpunt dat de verschuldigde BTW voor PHA2USE aftrekbaar zijn. Nagegaan wordt of wij ook zelf bij onze inspecteur een bevestiging moeten vragen.
	Risico's bedrijfsvoering Waterketen: - De markt van chemicaliën is klein en er is een prijsopdrijvend effect. Door middel van gerichte uitvraag en kijken naar alternatieven proberen we dit risico te beheersen. - De gasprijzen waren vorige jaar extreem hoog. We zien nu een normalisering in de markt. De prijzen zitten nu zelfs op een zodanig laag niveau, dat de opbrengst van de groen gasfabriek in de Jaareindeverwachting lager ligt dan ingeschat. Met goede contracten proberen we een stabiele prijs te realiseren. - De werkdruk is hoog op diverse plekken binnen de Waterketen. Sommige functies kunnen bovendien lastig worden ingevuld in de huidige markt. In de Voorjaarsnota wordt gericht aandacht besteed aan de plekken waar dit zich afspeelt. Denk aan focus op ondergrondse infrastructuur, kwetsbaarheid en veiligheid.

2.5. Majeure projecten

Onderstaande projecten zijn in de Beleidsbegroting 2023 als majeur aangemerkt:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2023-1	Toelichting
P079601 Aanpassingen RWZI Boxtel	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	Tijd: In de vorige rapportage majeure projecten is als startdatum 1 april 2023 genoemd. De huidige startdatum is 9 mei 2023 i.v.m. definitieve omgevingsvergunning. Geld: Met het huidige inzicht blijft het project binnen raming. Doelen: Zowel de verbeteropgave (schoon water) als het doel instandhouden RWZI worden momenteel gehaald binnen het project.
P069303 Aeratie + Chemicaliën Tilburg	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	Tijd: Start realisatie is conform laatste planning: 30-5-2023. Het is van belang om de Aeratie zo spoedig mogelijk gereed te hebben in verband met toekomstige projecten. Verwachte oplevering is Q1 2025. Geld: Het project blijft binnen herziene raming. Doel: Kort na start realisatie zal effluentkwaliteit stijgend toenemen tot einde project Q1 2025. Zowel de verbeteropgave (schoon water) als het doel instandhouden RWZI Tilburg worden momenteel gehaald binnen het project.
P077201 Groot onderhoud voorbezinktanks (VBTs) RWZI Eindhoven	Waterketen instandhouden RWZI.	 	Tijd: Er zijn nadere inspecties verricht naar de restlevensduur. Ook is de exacte uitvoeringsperiode nog niet duidelijk en mogelijk beperkt qua jaargetijden. Dit zorgt op onzekerheid. Geld: Er zijn nadere inspecties verricht naar de restlevensduur. Dit geeft onzekerheid op geld. Doelen: Doelen worden behaald.

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2023-1	Toelichting
P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	Waterketen instandhouden slibverwerking.		Tijd: Het project loopt volgens planning. Geld: Er zijn vier projecten samen gebundeld voor efficiënter projectmanagement. Doelen: Doelen worden behaald.
P085501 Nieuwe stoffen Hapert	Schoon water.		Tijd: Oorspronkelijke planning was eind 2023 gereed. Dit is niet realistisch gebleken. In de realisatie overeenkomst is een nieuwe baseline vastgesteld met de ingebruikname datum op 1 juli 2024. Project verloopt conform deze planning. Geld: Met het huidige inzicht blijft het project binnen raming. Aan dit project is een subsidieregeling gebonden. Deze had als eis ingebruikname datum eind 2023, verwachting is dat dit wordt bijgesteld naar eind 2024. Doelen: Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald.
P071207 Inprikkers Riool Zuid	Schoon water. Instandhouden transportstelsel.	 	Tijd: De initiële realisatie van de werkzaamheden stond gepland in <u>Q4 '22 – Q1 '23</u>. Gedurende de herstelwerkzaamheden op de eerste locatie (Riethoven) bleek de hoeveelheid vrijkomend grondwater vele malen groter dan op basis van vooronderzoek verwacht. Vanwege deze hoeveelheden en omdat de locatie in Keur beschermingsgebied ligt, was het gevolg hiervan dat de werkzaamheden vergunning plichtig waren. Dankzij ingrijpen hebben we locatie Riethoven af kunnen ronden. Voor de andere locaties was het echter noodzakelijk het vooronderzoek opnieuw te doen en de vergunningprocedure succesvol te doorlopen. Dit heeft tot gevolg dat het project een vertraging van een jaar opgelopen heeft. De realisatie van de volgende locaties staat gepland voor <u>Q4 '23/Q1 '24</u>. Geld: De originele totale projectkosten waren geraamd op € 3.421.000. De nieuwe totale projectkosten zijn geraamd op € 6.121.000. Het DB heeft hiermee ingestemd en heeft het aanvullende krediet van € 2.700.000 beschikbaar gesteld.

		Vanwege de wijziging in uitvoering (zwaardere bronnering) heeft de uitvoering van locatie Riethoven meer gekost en moet het gegunde werk voor de komende locaties opnieuw geoffreerd worden vanwege complexere uitvoering in relatie met de bronneringsproblematiek. Tevens zijn extra kosten gemaakt t.b.v. adviesdiensten en extra onderzoeken ter verkrijging van de vergunningen en zijn de kosten aan interne uren fors gestegen. Doelen: Het project draagt bij aan het thema Schoon Water doordat afvalwatertransportleidingen die in goede staat verkeren ervoor zorgen dat het afvalwater veilig getransporteerd wordt naar de zuivering en daar gezuiverd wordt. Ook draagt het bij aan de instandhoudingsopgave en de afnameverplichting vanuit de gemeentes. Het doel van het project is het wegnemen van risico's op bezwijken van de betreffende strengen en het herstellen van de schade aan de putten. Doordat de planning is aangepast blijft dit risico voor nu nog steeds bestaan. Echter is er vanuit het team continue aandacht voor de zwakste plekken in de leiding.
--	--	--

Een uitgebreid rapportage over de majeure projecten wordt als bijlage bij de Burap toegevoegd.

3. Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WBP en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

3.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2023

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Aan de slag met de Watertransitie:

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Toelichting
Digitale transformatie			
We zorgen dat onze data fit for purpose is	Beheercyclus Geo-data is ingericht als PDCA		
	Databeheer Geo-data groeit in volwassenheid / continu verbeteren		
	Geo-informatieproducten continu verbeteren		We hebben arc-gis portal geïmplementeerd en daarmee kunnen processen makkelijker zelf hun geo-informatie creëren. Het proces van aanvraag geo-informatie producten tot uitlevering loopt ook goed. Wat nog moet worden verbeterd is de integratie van dit proces met het V-WKC.
We delen informatie met onze omgeving	Uitvoeren van 1 pilot waarin De Dommel informatie deelt met gemeente Eindhoven, Brabant Water en provincie.		Gemeente, provincie en Brabant Water hebben weinig capaciteit hiervoor beschikbaar
	Architectuur- en organisatieontwerp voor het delen van informatie met de omgeving.		
	Plan van aanpak voor het realiseren van het architectuur- en organisatieontwerp voor het delen van informatie met de omgeving.		
We benutten nieuwe technologieën om ons	Implementatie 3D werken.		

werk te verslimmen, te versnellen en te vergemakkelijken			
Uitvoering ontwikkelprogramma voor het digitale kennis en vaardigheidsniveau van alle medewerkers (inclusief management en bestuur).	20% van de organisatie basisniveau heeft		We zijn nog steeds in gesprek met HWH over de leerlijn voor medewerkers. Omdat dit langer duurt dan verwacht, zijn we alternatieve wegen aan het verkennen.
	5% van de organisatie gevorderd niveau heeft en 5% heeft expertniveau		
	Diverse acties ter inspiratie en om de bewustwording te vergroten, zoals waterpraatjes, successen vieren, initiatieven in het zonnetje zetten et cetera		

Een toekomstbestendige leefomgeving:

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Toelichting
Verstedelijkingsstrategie			
	Gezamenlijk met de Brabantse waterschappen nemen we actief deel aan de regionale gebiedsperspectieven en provinciale puzzels.		
	Bodem en water als ordenend principe wordt omarmd en is sturend in de ruimtelijke ambities en keuzes en terug te zien in de regionale gebiedsperspectieven en provinciale puzzels.		
	Het opstellen van een “stoplichten” kaart met water als ordenend principe. Waar kan je vanuit het belang van water (droge voeten, schoon water en voldoende water) niet bouwen “nee”,		

	waar is het onverstandig “nee tenzij” en waar kan je goed bouwen “ja tenzij”		
	Er wordt een start gemaakt met de analyse van de producten (bijvoorbeeld beleid/verordeningen/regelingen/omgevingsvisies) die aangepast dienen te worden om te voldoen aan de gemaakte afspraken. Deze actie zal in 2024 doorlopen tot na de nationale besluitvorming. Het gaat daarbij zowel om eigen producten als producten van de provincie en gemeenten.		
Landbouwtransitie			
	Nitraatactieprogramma en mestproblematiek		Er zijn concrete maatregelen benoemd door Rijksoverheid. Deze zijn gericht op waterkwaliteit, maar hebben consequenties voor agrariërs. Concreet betreft het hier de bufferstroken en maatregelen voor de zogenaamde Nutriëntenverontreinigde (NV) gebieden. De afmeting van bufferstroken langs sloten zijn vrij complex en erg lastig te handhaven. Voor het waterschap heeft het daarom vooral gevolgen voor toezicht en handhaving.
	Stikstofdiscussie en natuurherstel		Stikstof heeft een grote impact op de organisatie. Nadat de provincie een vergunningenstop heeft afgekondigd in verband met de Natuurdoelanalyse zijn er ook gevolgen voor het waterschap. Hoe deze laatste precies gaan uitvallen is nog niet duidelijk, maar het levert in ieder geval veel werk op. Stikstof heeft vooral gevolgen voor de verhoudingen met de agrarische sector en er moeten veel plannen onder stoom en kokend water gemaakt worden. Uiteindelijk zou het positief moeten zijn voor onze waterkwaliteitsdoelen.

Biodiversiteit			
	Versterking van biodiversiteit via het netwerk Midden-Brabant, Van Gogh Nationaal Park (in oprichting), de werkregio's, natuurnetwerk partners en de gebiedsgerichte aanpak		
	Optimaliseert en versterkt de inzet op biodiversiteit binnen de lopende projecten		
Energietransitie			
	Strategisch plan voor inzet eigen assets voor opwek duurzame energie door Waterschap De Dommel en/of door lokale energiecoöperaties.		
	Strategie voor meefinanciering in lokale projecten van Greenchoice en/of inzet van Greenchoice voor projecten op onze assets		
	Verkenning aquathermieprojecten met gemeenten in lijn met de strategienota aquathermie		
	Wateropgave verankeren aan regionale energieprojecten door derden vanuit de Regionale Energie- (en Klimaat)strategie (RE(K)S).		
Circulariteit			
	Mogelijkheden voor het inkopen van circulaire grond- en hulpstoffen worden nader verkend. In de aanbesteding van hulpstoffen voor de ontwatering van slibstromen op de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) zal circulariteit/duurzaamheid een gunningscriterium zijn.		Circulariteit en duurzaamheid worden waar mogelijk meegenomen bij de aanbestedingen die we houden, daar wordt door de inkoopadviseurs ook op toegezien. Vanwege beperkte capaciteit aan inkoopadviseurs door vertrek van 2 medewerkers heeft de verdere ontwikkeling van dit punt stil gelegen.

	In 2022 is een demonstratiefabriek naar de productie van het bioplastic PolyHydroxyAlkanoaten (PHA) gestart. Kunststofverwerkende bedrijven die het bioplastic omzetten tot eindproducten worden betrokken om de uit afvalwater geproduceerde bioplastic te beoordelen op kwaliteit en toepasbaarheid. Waterschap De Dommel is deelnemer in het onderzoeksconsortium en draagt financieel bij.		
	In de realisatieprojecten van Watersysteem en Waterketen (Grond-, Weg en Waterbouw (GWW) -projecten) wordt bij zowel het ontwerp als bij de uitvoering expliciet aandacht besteed aan de mogelijkheden voor reductie van het energiegebruik, het terugdringen van de emissie van milieuschadelijke stoffen, duurzaam materiaalgebruik en hergebruik		
CO2-beprijzing			
	In de AB-vergadering van 23 februari 2022 zijn de MVO-visie en de Strategie energie en klimaat vastgesteld. Hierbij is ook besloten om bij aanbestedingen en projecten structureel aandacht te schenken aan CO2-reductie en hiertoe de methode van CO2-beprijzing toe te passen.		
Verkiezingen			
	Bevorderen opkomst en zichtbaarheid waterschap vergroten		

3.2. Nadere toelichting beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

P-budget en arbeidsmarkt

Jaareindeverwachting				
Maart 2023				
	Begroot €	JEV maart 2023	Verschil	
Totaal SUB1A Budget Salaris	€ 48.106.722	€ 44.796.462	-€ 3.310.260	
Totaal SUB1B Budget Salaris gerelateerd	€ 726.200	€ 778.426	€ 52.226	
Totaal SUB1C Budget Flexibel inzetbaar	€ 1.124.400	€ 1.124.400	€ 0	
Totaal SUB1D Budget verkoop verlofdagen	€ 0	€ 0	€ 0	
Totaal SUB1E Budget opbrengsten salarisgerelateer	-€ 2.218.000	-€ 2.323.000	-€ 105.000	
Totaal SUB1F Budget opbrengsten geactiveerde uren	-€ 5.426.000	-€ 5.748.000	-€ 322.000	
Totaal SUB1	€ 42.313.322	€ 38.628.288	-€ 3.685.034	
Totaal SUB2A Budget Opleidingskosten	€ 900.000	€ 800.000	-€ 100.000	
Totaal SUB2B Overige algemene personeelslasten	€ 1.247.631	€ 1.206.474	-€ 41.157	
Totaal SUB2	€ 2.147.631	€ 2.006.474	-€ 141.157	
Totaal P-budget werkplanproduct 99999	€ 44.460.953	€ 40.634.762	-€ 3.826.191	
P-budget buiten werkplanproduct 99999	€ 308.063	€ 343.000	€ 34.937	
EINDTOTAAL	€ 44.769.016	€ 40.977.762	-€ 3.791.254	
P-budget inzetten in 2023 voor beheersmaatregelen			€ 2.000.000	
JAAREINDEVERWACHTING NA RESERVERING			-€ 1.791.254	

De eerste Jaareindeverwachting van het P-budget laat een onderbesteding zien van ca. € 3,8 mln. Dit heeft vooral te maken met het grote aantal vacatures die er zijn, veroorzaakt door krapte op de arbeidsmarkt en de snelle groei van de organisatie. De krapte op de arbeidsmarkt heeft als effect dat de werving een langere tijd in beslag neemt en er ook meer uitstroom is dan dat we gewend zijn vanwege de grote vraag naar arbeid.

In de salariskosten zijn ook de kosten opgenomen voor de medewerkers vanuit de Maatwerkovereenkomst (MOK) met de provincie. De subsidie die we hierover ontvangen (conform projectsubsidiebeschikking voor project "MOK capaciteitsuitbreiding WDD), geraamd op € 1,2 mln., is opgenomen onder salarisgerelateerde opbrengsten (SUB1E).

Om de gestelde doelen en beoogde resultaten toch te halen nemen we de volgende maatregelen:

1. Nog actiever in de markt profileren met onder meer een banenmarkt en tijdelijk versterken wervingscapaciteit.
2. Processen via inhuur versterken waar nodig, om zo doelrealisatie op niveau te houden. Zoals extra inzet voor ondersteuning management i.v.m. groei organisatie
3. Impuls geven bij Dienstverlening i.v.m. de invoering Omgevingswet per 1 januari 2024.

Daarnaast benutten we de ruimte in het P-budget om:

4. Vacatures vanuit WBP5 voor 2024 eerder te werven (in 2023) en aan te stellen.

5. Door te pakken op de organisatieverandering Mens en Organisatie door nu al de benodigde capaciteit aan te trekken, zodat we effectief en doelmatig de watertransitie op kunnen pakken.
6. Extra tijdelijke inzet om kwetsbaarheden aan te pakken op actuele thema's zoals Veiligheid en Arbo (zie toelichting op bladzijde 37)
7. Ontwerpen en implementeren van programma binden en boeien, met als doelstelling om capaciteit vast te houden gelet op de krappe arbeidsmarkt.

Ingeschat wordt dat de kosten van deze beheersmaatregelen € 2 mln. bedragen. De onderbesteding wordt derhalve ca. € 1,8 mln.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bedraagt 5,5% (2022 6,2%). Hoewel dit lager is dan vorig jaar baart het aantal langdurig zieken zorgen. Met de nieuwe arbodienst wordt hierop nader ingezoomd.

Participatiewet

Ondanks dat ook de krapte op de arbeidsmarkt in dit segment heeft toegeslagen is De Dommel er in geslaagd 2 nieuwe medewerkers te werven vanuit de participatiewet. De inspanningen blijven erop gericht om de doelstelling van het bestuur in deze te halen.

Participatiewet	Realisatie	Doelstelling Dommel	Doelstelling Overheid
2021	310 uur	382 uur	265 uur
2022	258 uur	382 uur	343 uur
2023	322 uur	382 uur	n.n.b.

Veiligheid en compliance

De directie heeft vorig jaar naar aanleiding van een constatering tijdens een inspectie opdracht gegeven om het totale machinepark inclusief de kunstwerken van het waterschap te controleren op het voldoen aan de zogenaamde CE-markering (voldoen aan machineveiligheid). De eerste resultaten van het onderzoek laten zien dat de veiligheid van de machines onvoldoende geborgd is maar niet zodanig dat er machines stil gelegd moeten worden. Naar aanleiding van deze conclusie worden er momenteel acties in gang gezet om te voldoen aan de machineveiligheid.

Daarnaast is er een onderzoek geweest naar het veiligheid, bewustzijn en handelen van onze organisatie. Daar is de conclusie dat deze toe is aan een optimalisatieslag. Veiligheid en compliance zijn steeds vaker een trigger om vanuit onderhoud de installaties in meer of mindere mate aan te passen. De directie heeft besloten dat er extra middelen ingezet worden om de veiligheid bewustzijn van de organisatie te vergroten.

Waterschapsverkiezingen

Ons waterschap was heel zichtbaar met de verkiezingscampagne. De video's van de Dudes in de Dommel waren een groot succes. Via social media hebben we 563.207 unieke personen van 18 jaar en ouder in ons gebied bereikt. Er is extra tijd en geld ingezet om jongeren en laaggeletterden te bereiken. Partijen zijn communicatief ondersteund met pitchfilmpjes, foto's, profilering op de website en perspublicaties. Medewerkers hebben als ambassadeur het waterschap en de verkiezingen gepromoot.

Een greep uit de ingezette middelen: billboards, abri's, driehoeksborden, toiletreclame, social media, online bannering, weekmarkten, bioscoopreclame, advertenties en redactionele artikelen huis-aan-huisbladen, micro-influencers, flyers, posters en stickers.

160 jaar Waterschap De Dommel

2023 staat in het teken van 160 jaar Dommel ontmoet & doet. Op onze website laten we alle ontmoetingen en verhalen zien. Het beeldmerk 160 jaar is onder andere te zien op het waterschapsgebouw, website en social media. Elke maand is er intern en extern aandacht voor de historie van 160 jaar De Dommel.

Publieksgrondwatermeters

Het waterschap plaatst 11 nieuwe publieksgrondwatermeters met informatiebord op druk bezochte locaties verspreid over ons gebied. Het project is een samenwerking met de Provincie. Doel is het vergroten van het waterbewustzijn algemeen en specifiek op de thema's grondwater en droogte. Het biedt een waterbewust handelingsperspectief aan inwoners. Bijvoorbeeld zuiniger omgaan met water in huis, regenwater opvangen en vasthouden in de eigen leefomgeving. De aanbesteding is in februari gestart en de verwachte oplevering is 1 oktober.

Juridische zaken – institutionele regelgeving

Er is een aanvang gemaakt met het actualiseren van de Institutionele regelgeving. Deze slag is ingrijpend, aangezien de diverse regelingen grote onderlinge samenhang vertonen. Het wijzigen van de ene regeling heeft direct gevolgen voor andere regelingen. Het is voor het grootste deel van de regelingen dan ook niet mogelijk deze separaat van andere regelingen te wijzigen. Dit maakt het wijzigen van de institutionele regelgeving een complex proces dat met grote zorgvuldigheid moet worden doorlopen.

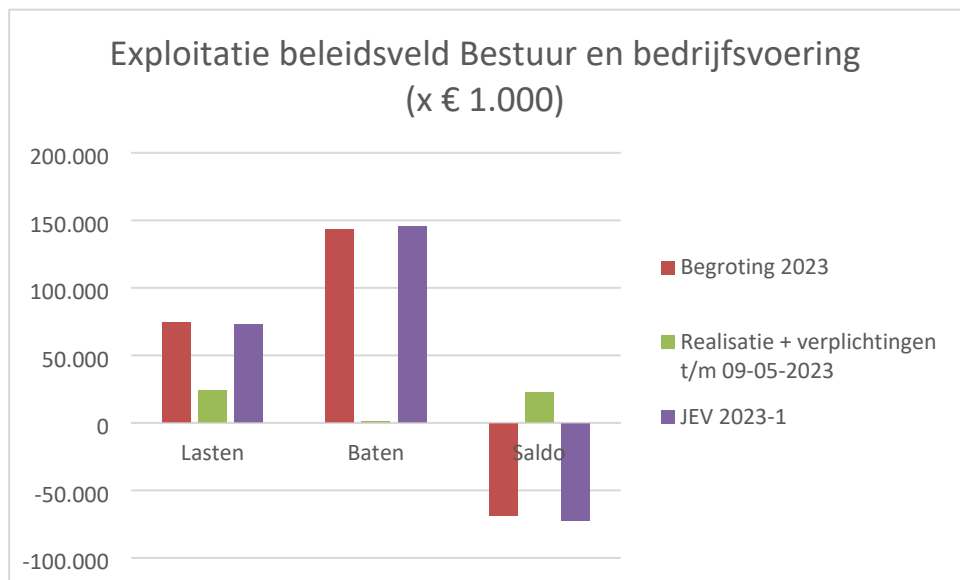
Met betrekking tot het Reglement van Orde is afgesproken dat er na de eerste twee AB-vergaderingen van het nieuwe bestuur input op zal worden opgehaald vanuit het AB voor de aanpassing daarvan. Hiermee hangt samen de aanpassing van de Bestuurlijke bevoegdhedenregeling. Een meer specifieke planning op dit punt kan worden gegeven in Q3 2023.

Voor de overige institutionele regelgeving geldt dat in Q3 ambtelijk voorbereidingen worden getroffen. Daarbij zal afstemming plaatsvinden over te maken keuzes. Afhankelijk van de te maken keuzes kan een nadere planning worden opgesteld, waarbij tevens input zal worden opgehaald bij de betrokken processen. Deze planning wordt uiterlijk Q4 2023 nader ingevuld.

3.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Exploitatie:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)		Begroting 2023	Realisatie + verplichtingen t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Lasten	Rentelasten	286	94	303
	Afschrijvingen	1.585	484	1.526
	Personeelslasten	52.633	16.439	50.939
	Goederen en diensten	18.993	6.988	19.511
	Onvoorzien	670	0	670
	Toevoeging aan voorziening	184	0	274
	Subtotaal Lasten	74.352	24.005	73.223
Baten	Rente / Renteresultaat	720	0	720
	Dividenden	700	780	780
	Baten ivm salarissen/soc ln	878	104	1.003
	Diverse opbrengsten	3.683	-1.230	3.908
	Bijdragen	1.850	45	1.481
	Waterschapsbelasting	130.948	961	132.778
	Oninbare waterschapsbelasting/kwijtschelding	-1.160	-518	-1.160
	Geactiveerde uren	5.426	1.012	5.748
	Subtotaal Baten	143.045	1.154	145.258
Totaal Bestuur en Bedrijfsvoering		-68.694	22.851	-72.034

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

Personeelslasten

Voor toelichting zie blz. 36.

Goederen en diensten

De stijging ten opzichte van de begroting van € 0,5 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- Extra inhuur ivm faillissement van een grote leverancier. € 0,2 mln. +
- Projectkosten opzetten en verbeteren datamanagement naar exploitatie geboekt. € 0,2 mln. +
- Hogere contributies dan begroot, met name aan de Unie van waterschappen. € 0,1 mln. +

Waterschapsbelasting

De stijging ten opzichte van de begroting van € 1,8 mln. wordt met name veroorzaakt door:

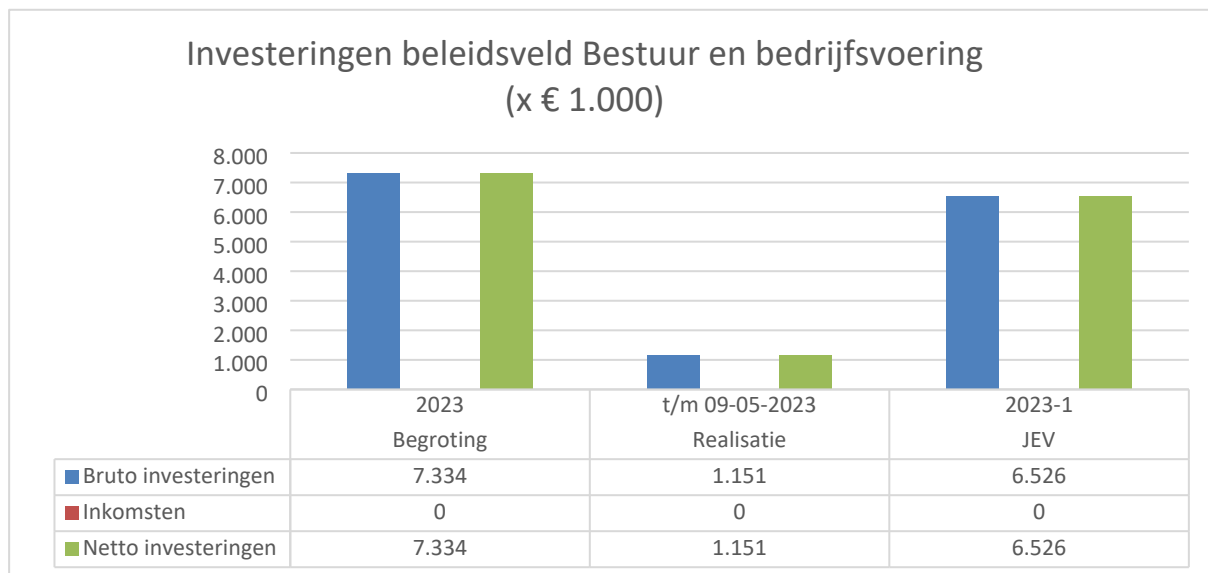
- Een stijging van de opbrengst watersysteemheffing gebouwd; de stijging van de WOZ-waarde is hoger dan gedacht bij de begroting. € 1,7 mln. +
- Een stijging van de watersysteemheffing ingezetenen, er is een trendbreuk in de ontwikkeling van het aantal woonruimten t.o.v. de begroting 2023. Er is nader onderzoek nodig om te bepalen of deze trend zich gaat voortzetten in de komende periode. De Dommel en Brabant Water trekken hier samen in op. € 0,4 mln. +
- Een daling van de zuiveringsheffing woningen/ kleine bedrijven; de begroting 2023 is bepaald a.d.h.v de jaareindeverwachting 2022 plus 1%. De huidige jaareindeverwachting is bepaald a.d.h.v. de door Brabant Water verstrekte overzichten o.b.v. de huidige gegevens. € 0,3 mln -

Geactiveerde uren

De stijging ten opzichte van de begroting van € 0,3 mln. wordt veroorzaakt door een hoger gehanteerd uurtarief voor te activeren uren. Basis hiervoor is de Handleiding Overheidstarieven.

Investerings:

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Bruto investeringen	7.334	1.151	6.526
Inkomsten	0	0	0
Netto investeringen	7.334	1.151	6.526

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

De daling op de bruto investeringen wordt met name veroorzaakt doordat project opzetten en verbeteren datamanagement naar de exploitatie is gegaan en een verschuiving in jaren bij project digitale transformatie.

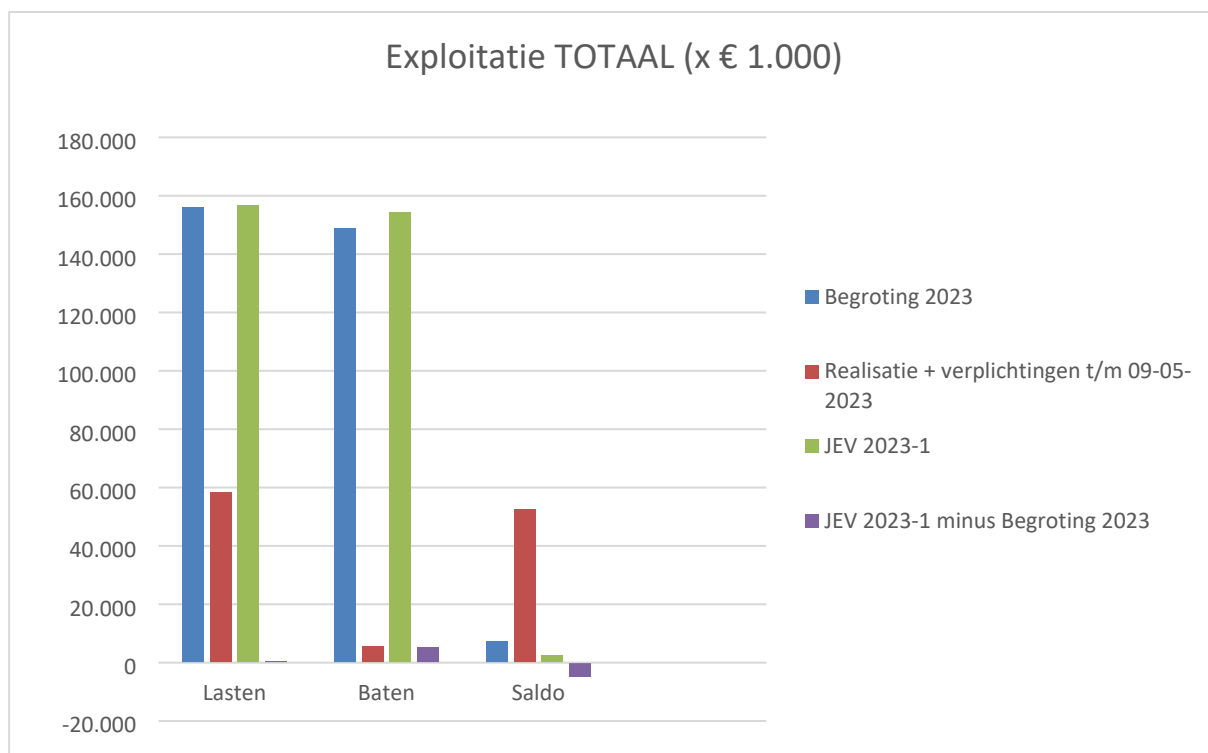
3.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Tekst uit Beleidsbegroting 2023:	Stand van zaken Burap 2023-1:
CAO-stijging:	
Er wordt rekening gehouden met een hogere CAO-stijging (5%) dan in de Voorjaarsnota 2023 (3%). De krappe arbeidsmarkt, hoge inflatie en economische ontwikkelingen laten een oplopende trend in de ontwikkeling van loonafspraken zien.	Per 1 januari 2023 hebben werknemers een nominale loonsverhoging van €125 bruto ontvangen bij een voltijdsdienstverband. Daarbovenop zijn de lonen per 1 januari 2023 verhoogd met 2,5%. Per 1 juli 2023 worden de lonen nogmaals verhoogd met 2,5%.
Informatieveiligheid:	
Het risico op een cyberaanval wordt ook voor Waterschappen steeds groter. In 2021 is een externe audit uitgevoerd voor informatieveiligheid en privacy. We verbeteren continu en maken goede stappen. De aangegeven verbeterpunten worden opgepakt in samenwerking met de Brabantse Waterschappen en landelijk via het Waterschapshuis. We blijven op de hoogte van nieuwe dreigingen via landelijke netwerken. In 2023 wordt een nieuwe externe audit uitgevoerd.	In 2023 zal er landelijk een nieuwe externe audit worden uitgevoerd om de werking van de BIO te toetsen. Daarnaast is er de CSIR, waar we onze objecten classificeren op risicogebieden van de informatieveiligheid en daar de nodige maatregelen implementeren. Rond de zomervakantie zullen DT en Bestuur bijgepraat worden over de stand van zaken van het jaarplan en de rapportage van de eerste helft van 2023. De verwachting is dat we dit jaar nog niet zullen voldoen aan volwassenheidsniveau 4 wat landelijk afgesproken is.

4. Exploitatie en investeringen TOTAAL

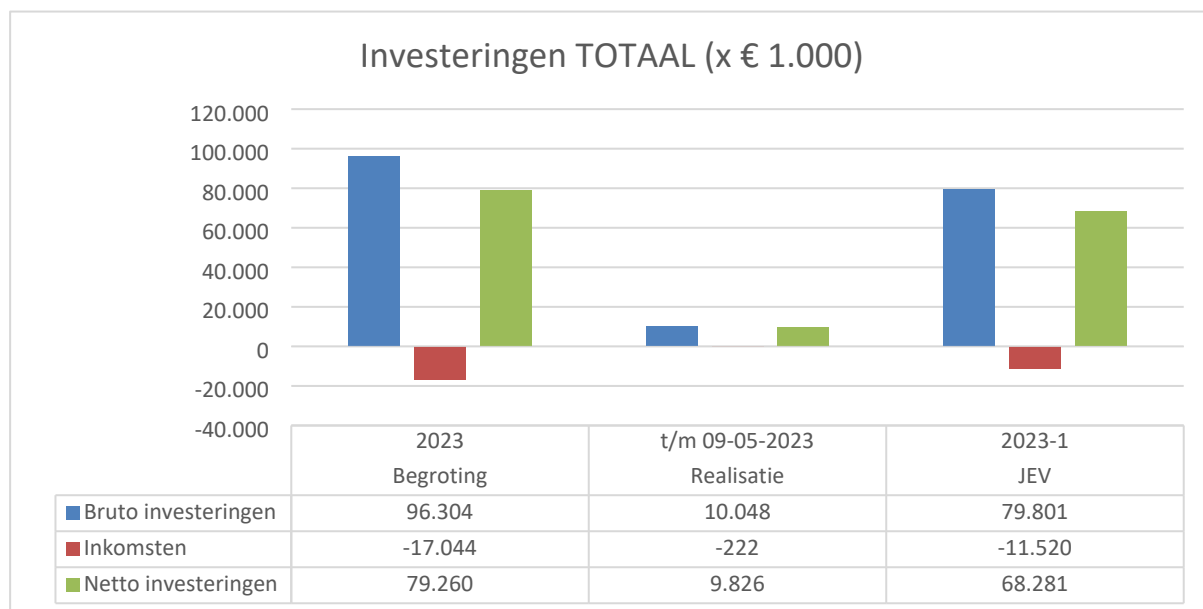
Exploitatie:

Totaal Exploitatie (bedragen * € 1.000)		Begroting 2023	Realisatie + verplichtingen t/m 09-05-2023	JEV 2023-1	JEV 2023-1 minus Begroting 2023
Lasten	Rentelasten	7.217	2.264	7.916	699
	Afschrijvingen	20.574	6.303	20.413	-161
	Personeelslasten	52.933	16.520	51.239	-1.694
	Goederen en diensten	74.570	33.356	76.174	1.603
	Onvoorzien	670	0	670	0
	Toevoeging aan voorziening	184	0	274	90
Subtotaal Lasten		156.149	58.443	156.685	537
Baten	Baten ivm salarissen/soc. lst	878	104	1.003	125
	Dividenden	700	780	780	80
	Bijdragen	2.074	45	1.705	-369
	Diverse opbrengsten	9.364	3.383	12.660	3.297
	Geactiveerde uren	5.426	1.012	5.748	322
	Rente / Renteresultaat	720	0	720	0
	Oninbare waterschapsbelasting/kwijtschelding	-1.160	-518	-1.160	0
	Waterschapsbelasting	130.948	961	132.778	1.830
Subtotaal Baten		148.950	5.767	154.234	5.284
Totaal		7.199	52.676	2.452	-4.747

Investeringsen:

Totaal investeringen (bedragen x € 1.000) (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie t/m 09-05-2023	JEV 2023-1
Bruto investeringen	96.304	10.048	79.801
Inkomsten	-17.044	-222	-11.520
Netto investeringen	79.260	9.826	68.281

5. Lijst met gebruikte afkortingen

AB	Algemeen Bestuur Waterschap De Dommel
BB	Beleidsbegroting
BBG	Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde
BURAP	Bestuursrapportage
BZV	Biologisch Zuurstofverbruik
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CE	Conformité Européenne
CO2	Koolstofdioxide
CSIR	CyberSecurity ImplementatieRichtlijn
CZV	Chemisch Zuurstofverbruik
DB	Dagelijks Bestuur Waterschap De Dommel
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
DIN	Doelen Inspanningen Netwerk
EKR	Ecologische Kwaliteits Ratio
EVZ	Ecologische verbindingszone
FTO	Farmacotherapeutisch Overleg
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GGOR	Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime
GLB	Gemeenschappelijk Landbouw Beleid
GVO	Garanties van Oorsprong
HOWABO	Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch
HWH	Het Waterschapshuis
JEV	JaarEindeVerwachting
KRW	Kaderrichtlijn Water
LNv	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MOK	Maatwerkovereenkomst
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
N	Stikstof
NAP	Actieprogramma Nitraatrichtlijn
NNB	Natuurnetwerk Brabant
NNP	Natte Natuurparel
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
Ntot	Stikstof totaal
N2000	Natura 2000
OB	Overige Bezinkbare stoffen
P	Fosfor
PDCA	Plan-Do-Check-Act
PHA	PolyHydroxyAlkanoaten
Ptot	Fosfor totaal
P-budget	Personeelsbudget
RE(K)S	Regionale Energie- (en Klimaat)strategie
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SAMP	Strategisch asset managementplan
SMWK	Schone Maaswaterketen
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
SVI	Slibverwerkingsinstallatie
WATAK	Waterakkoord
WBP	WaterBeheerProgramma
WKC	Waterkenniscentrum
WOZ	Waardering Onroerende Zaken